

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kielitietoisuus opetuskielen, oppimisen ja olemisen rajapinnassa

Tampere 22.11.2019

Opetusneuvos Katri Kuukka
Opetushallitus

Kielitietoinen oleminen?

A decorative graphic consisting of thick, wavy lines in green and blue. The lines flow from the bottom left towards the top right, creating a sense of movement and depth. The green line is more prominent in the foreground, while the blue line is visible behind it.

Keitä me olemme?

- Tutustutaan!
- Ja kuunnellaan... ;) <https://www.youtube.com/watch?v=QB8AHJffldw>

Kohtaaminen ja vuorovaikutus

Aamun teesit:

- oppiminen tapahtuu kielellä vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- kieli on oppimisen tärkein resurssi
- vuorovaikutuksen määrä ja laatu vaikuttavat siihen, mitä ja miten opitaan

Keskustelua:

- Miten vuorovaikutus toimii oppilaitoksissanne
 - opettajien ja opiskelijoiden välillä
 - opiskelijoiden kesken
 - opettajien kesken
 - johdon ja opettajien kesken

Opetuskielen kielitietoinen opetus ja oppiminen?

Jatkosodassa tapahtuu...

(esimerkki Ilona Kuukka)

Suomen joukot etenivät pian ohi talvisotaa edeltäneen valtakunnanrajan, eivätkä kaikki kotirintamalla pitäneet tästä. Sodanjohdon mukaan Neuvostoliiton alueelle eteneminen oli perusteltua, sillä aluevaltauksien avulla Suomi saisi paremman aseman tulevissa rauhanneuvotteluissa. Suomen hyökkäysvaihe päättyi vuoden 1941 lopussa. Tämän jälkeen sotilasjohto päätti jäädä odottamaan Saksan ja Neuvostoliiton välisen kamppailun lopputulosta.

Hanska ym. 2015, Memo 8, Historia. Edita. Helsinki. s. 89

Mistä teksti kertoo?

Tekstissä kerrotaan siitä, että suomalaiset sotilaat menivät vanhan rajan yli eli hyökkäsivät Neuvostoliiton puolelle. Siinä kerrotaan, mitä sotilaiden johtajat ja toisaalta monet tavalliset ihmiset tästä ajattelivat.

Ennakointia...

Vaikeat rakenteet ja ilmaiset:

- talvisotaa **edeltäneen** oli ennen talvisotaa
- aluevaltauksien **avulla** aluevaltaukset auttoivat asiaa
- sodanjohdon **mukaan** sodanjohdon mielestä; sodanjohto kertoi, että...
- jossakin **asemassa** suhteessa muihin; osa muiden joukossa
- Saksan ja Neuvostoliiton **välisen** Saksa ja Neuvostoliitto taistelivat toisiaan vastaan; keskinäinen; kaksi puolta

Vaikeat sanat:

- edetä mennä eteenpäin
- valtakunnanraja valtion raja
- aluevaltaus alueen ottaminen itselle
- hyökkäysvaihe aika, ajanjakso, kun hyökättiin, hyökkäys tapahtui
- kamppailu sota, joskus kilpailu, taistelu

Esimerkki uudesta tekstistä

Suomen sotilaat menivät vanhan rajan (joka oli ollut raja ennen talvisotaa) yli. He siis hyökkäsivät Neuvostoliiton puolelle. Kaikki suomalaiset eivät pitäneet tätä hyvänä asiana. Sotilaiden johtajat ajattelivat, että uuden alueen valtaaminen auttaisi Suomea silloin, kun rauhasta aletaan neuvotella. Vuoden 1941 lopussa Suomi ei enää hyökännyt, vaan jäi odottamaan, miten Saksan ja Neuvostoliiton keskinäisessä/välisessä sodassa käy.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, pakolliset ja valinnaiset osaamistavoitteet

- Opiskelija osaa
 - toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
 - tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
 - tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä
 - HUOM! Tavoitteet samat myös S2:ssa
- Opiskelija osaa
 - kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
 - kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan (S2: kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan)
 - tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä
 - tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä

Tiedonalojen kieli työssäoppimisessa

- arvioimme.
(O'Malley 1994)

Työpaikkatapaturmien lukumäärä ja taajuus on autoalalla laskenut viime vuosina.

Siis vähemmän murtumia ja haavoja, ja Pasillekin sattuu vahinko vaan kerran kuussa.

Työssäoppimisessakin tiedonalojen kieli on mukana koko ajan, vaikka oppiminen perustuu paljon eri työtapojen ja työvaiheiden havainnointiin.

Hydrauliikka?
Tuumasta toimeen...

Nää hydrauliiikan nippelit on yleensä tuumamittaisia.

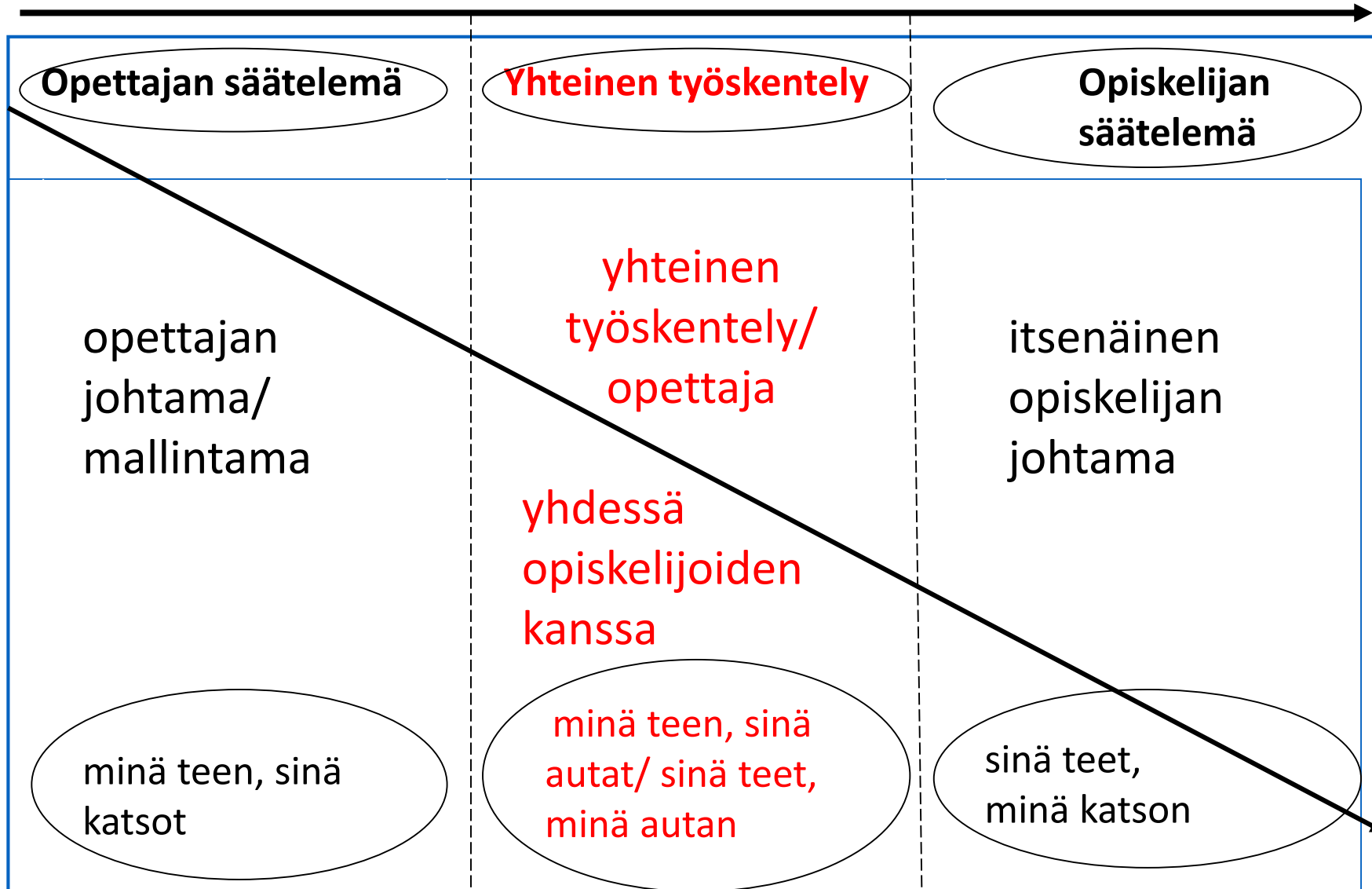
**Keskustelua: tavoitteiden
saavuttamisen haasteet?**

A decorative graphic consisting of thick, wavy lines in green and blue. The lines curve and overlap, creating a sense of movement and flow. The green line is more prominent in the center, while the blue line is visible on the left and right sides.

Vuorovaikutuksellinen ohjaus eli rakennustelineopetus (*scaffolding* – 'rakennusteline')

- lähdetään opiskelijan kokemusmaailmasta ja kielestä
- tavoitteet riittävän korkealle
- heikommin menestyviä tuetaan oikea-aikaisen vuorovaikutuksellisen ohjauksen avulla
- näkymättömän tekeminen näkyväksi
- kaikkien vaiheiden opettaminen ja tekeminen yhdessä ennen itsenäisen tehtävän antamista

Vuorovaikutuksellisen ohjauksen eteneminen

Acevedo & Lövstedt 2011, adapted from: *Strategic Reading: Guiding Students to Lifelong Literacy* by Jeffrey Wilhelm, Tanya Baker, and Julie Dube. Copyright © 2001

Kielitietoinen opettaja...

mieltii,

- mitkä ovat tyypillisiä tekstejä(perustekstilajeja), joita opiskelijan pitää oppia lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan opettamassani aineessa
- mitä tekstejä opiskelijan pitää osata kirjoittaa
- mitä opiskelijan pitää ilmaista suullisesti

ja arvioi

- oppimateriaalin tekstien rakennetta ja sisältöä opiskelijan silmin
- omaa tekstiään (puhuttua ja kirjoitettua) opiskelijan silmin

PISA-tehtävä 2012

PURJELAIVAT

Yhdeksänkymmentäviisi prosenttia maailman kauppataavarasta kuljetetaan meritse noin 50 000 tankkerin, rahtilaivan ja konttialuksen voimin. Useimmat näistä laivoista käyttävät dieselpolttoainetta.

Insinöörit suunnittelevat kehittävänsä tuulivoimasta tukea laivoille. Heidän ehdotuksensa on kiinnittää laivoihin leijapurjeita ja vähentää tuulivoiman avulla dieselin kulutusta sekä polttoaineen ympäristövaikutuksia.

Tehtävä 37: PURJELAIVAT PM923Q01

Leijapurjeen käytön yhtenä etuna on, että se leijuu 150 m:n korkeudella. Siellä tuulennopeus on noin 25 % suurempi kuin alhaalla laivan kannella.

Suunnilleen millä nopeudella tuuli puhaltaa leijapurjeeseen, kun konttialuksen kannella mitattu tuulennopeus on 24 km/h?

- A 6 km/h
- B 18 km/h
- C 25 km/h
- D 30 km/h
- E 49 km/h

Mikä tekstissä on haastavaa?

- **SANASTO:** Tuntemattomat sanat ohjaavat ajatukset pois itse tehtävästä. On tuttua, että hyväkin laskija jää miettimään vierasta sanaa. Konttialus on myös rahtilaiva. Sana kansi on tuttu kaikille, kattilan kansi, laatikon kansi, kirjan kansi, laivan kansi ei välttämättä ole.
- **RAKENTEET:** Hankalat rakenteet heti tehtävän alussa vaikuttavat usein siihen, että oppilas ei halua edes yrittää tehtävää. Koska varsinainen tehtävä seuraa vasta johdattelun jälkeen, pitäisi johdanto esittää niin, että se olisi ymmärrettävä. Myös varsinaisen tehtävän kielen pitäisi olla selkeämpää.

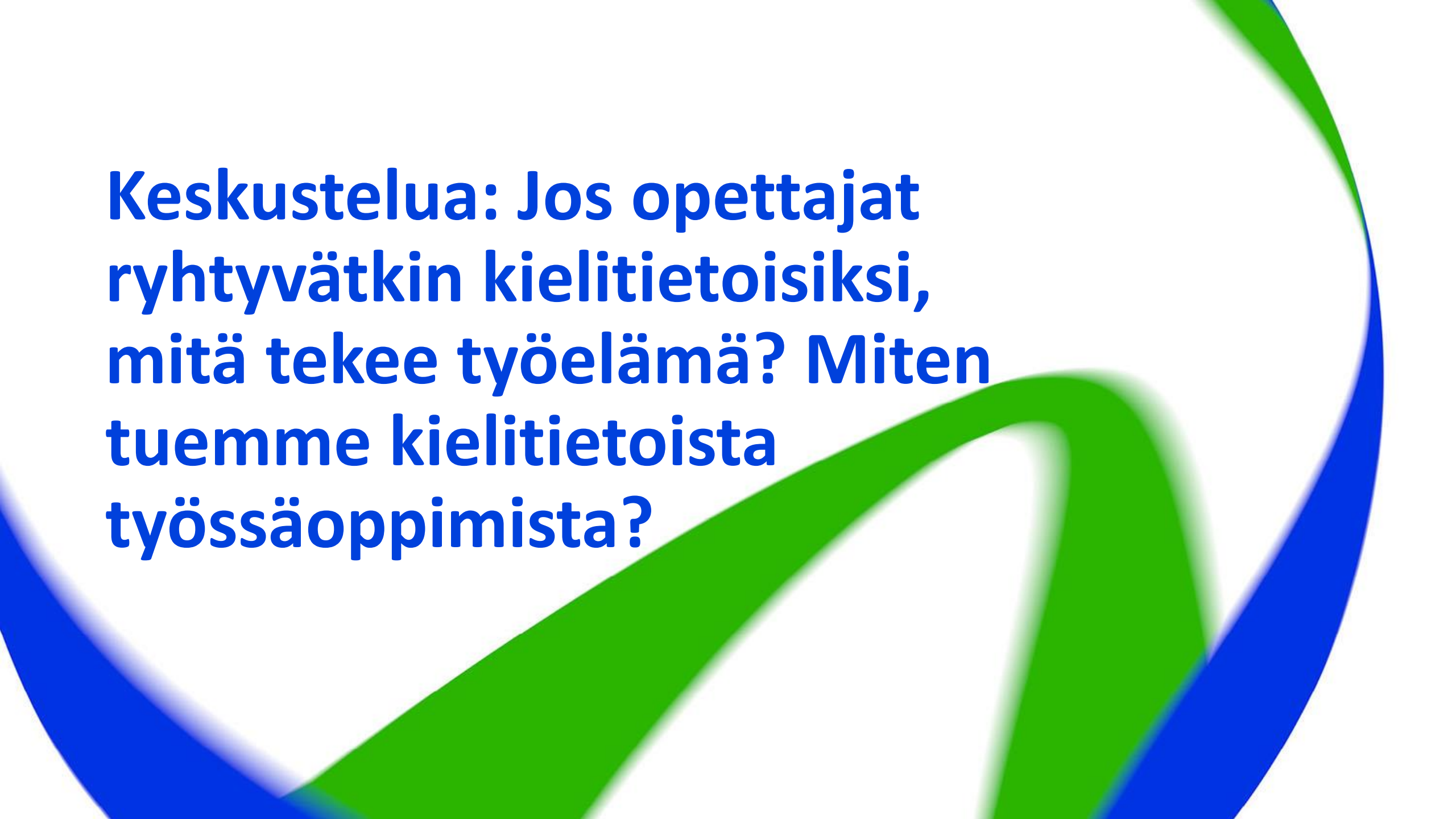
Voisiko sen sanoa näin?

- Noin 50 000 öljytankkera ja rahtilaivaa kuljettavat meriä pitkin yhdeksänkymmentäviisi prosenttia koko maailman kauppataavarasta. Useimmat näistä laivoista käyttävät diesel-polttoainetta, josta on haittaa ympäristölle. Siksi insinöörit ehdottavat, että laivat voisivat käyttää hyväkseen myös tuulivoimaa. Laivaan voisi kiinnittää leijapurjeen, johon tuuli puhaltaa.
- Leijapurje leijuu 150 metrin korkeudella. Siellä tuulen nopeus on 25 % suurempi kuin alhaalla laivan kannella (laivan ”lattialla”). Millä nopeudella tuuli suunnilleen puhaltaa leijapurjeeseen, kun tuulen nopeus on laivan kannella 24 km/h?

Opettajan huoneentaulu

- ✓ **Avainsanat** orientoivat aiheeseen
- ✓ **Tekstin esittely** herättää kiinnostuksen lukea ja antaa kokonaiskuvan tekstistä
- ✓ **Tuettu lukeminen** antaa tukea tarvitseville ja eriyttää luontevasti
- ✓ **Oikeat kysymykset** kiinnittävät huomion keskeisiin käsitteisiin ja avaavat vaikeat käsitteet ja rakenteet
- ✓ Muistiinpanojen tekeminen/**uudelleen kirjoittaminen** avainsanojen pohjalta auttaa ohjaa tietotekstin omaan kirjoittamiseen

Johtajan/Johdon huoneentaulu?

**Keskustelua: Jos opettajat
ryhtyvätkin kielitietoisiksi,
mitä tekee työelämä? Miten
tuemme kielitietoista
työssäoppimista?**

**Tukea kielitietoiseen
toimintakulttuuriin ja
opetukseen**

Roadmap www.ecml.at/roadmapforschools

HOME > PROGRAMME > PROGRAMME 2016-2019 > LANGUAGES OF SCHOOLING

A roadmap for schools to support the language(s) of schooling

Työn tueksi

- <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/aikuisten-perusopetuksen-kurssimateriaalit>
- <https://osaava.tredu.fi/ohjausta-maahanmuuttajien-perusopetuspolulle/>
- <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opas-kielitietoiseen-opetukseen-omnia.pdf>
- <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitietoisuus-eri-tiedonaloilla/>
- <https://opike.fi/>

Jatkuu...

- <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opas-kielitetietoiseen-opetukseen-omnia.pdf>
- <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitetietoisuus-eri-tiedonaloilla/>
- <https://opike.fi/>
- <https://moninet.rovala.fi/opiskele-suomea/>
- https://www.kielipuu-materiaali.fi/?fbclid=IwAR2HDwV_BGeQ6BP3bAntgqIOUMkoB8Q-MtrTLGrbNh7S2KUpzf1VeOLBPnk

Ja jatkuu

- [https://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus ja opetus/Perusopetus/Suomenkielinen opetustoimi/Opetuksen kehittäminen/Kieli ja kulttuuritietoisuus/Materiaalit kielitietoisuus\(101778\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ja_opetus/Perusopetus/Suomenkielinen_opetustoimi/Opetuksen_kehittaminen/Kieli_ja_kulttuuritietoisuus/Materiaalit_kielitietoisuus(101778))
- <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-maahanmuuttaja>
- <https://helao.fi/fi/kats/>
- <https://www.kotisuomessa.fi/web/site-155213/state-jurdkmbrei/front-page>
- <https://oph.cloubi.fi/web/site-178148/state-jurdemjggqrcytr/front-page>
- <https://docplayer.fi/31926888-Yhteista-kielta-luomassa-opetushallitus-ilona-kuukka-katriina-rapatti.html>